

[מחמ"ט ע"ב]

והכא דנקט נחזה לסיטון אחא לאשמועינן דמסתמא
מיירי בדשילס כל המעות ונקט סיטון מאוס דודאי
לא משך זכולה ואעפ"כ מעל בכל המעות וע"כ
לאו משום משיכה קאחי עלה.

ודברי רש"י ז"ע מה לריך להוכיח דמיירי בלא
משך משום שרצה פירות פוסק בצ"ח הא
גם נחזה לספר אמרין דמיירי בלא משך וע"כ
משום דסתמא קאחי כ"י ככא. וכתוס' מפרשים
דסיטון דנקט משום דהוא ישראל.

דף מ"ח ע"ב הוא סבר כנגדו הוא קונה. לכאורה
ז"ע למאי דאסיק לעיל בצ"ח דאף
אי משתא חין קונות איכא מי שפרע דכזה דברים
ביחד עם מעשה ח"כ הכא נמי אע"פ שחלות הקנין
לא חל בקרקע אלא כנגד הערבון אבל גם בחלק
שאינו כנגד הערבון ולא קנה יחי' מי שפרע ובגמ'
אמרו דר"ח בר יוסף ודאי לאו נקבולי עני מי
שפרע אחא. וחי' אפ"ל דהך סברה דמי שפרע ניתן
משום מעות עם מעשה נאמר רק לר"ל אבל לר"י
סבירא לן דמי שפרע אחא על שכוח הפקיע
הקנין.

אולם בלח"ה מראה דכא כיון דס"ל דקנה כנגד
ערצו נמלא דנתינת המעות לא כ"י כדי
להסמיכו זכולו אלא לקנות מקלחו. שכנגד הערבון
ולפיכך על מה שלא קנה חין כאן מעשה כלל. שו"ר
צ"ח שכתב דהך סברה דמי' כזה משום דאית
צי דברים עם מעשה לר"ל לחוד אמרו. אבל לר"י
דוקא מעות דקני קאי צמי שפרע. אולם לקמן בגמ'
אמרין להדיא מעות אמקנא חין מי שפרע אלא
אמקנא.

תוד"ה אכפול דא"כ למח יקנה במקח לר"י כנגד
ערצו. לפ"ז ז"ע לרש"י דפירש
בד"ה דיו דלר"י אם הלוקה חוזר צו חין הערבון
נמחל אלא קנה כנגדו ואמאי וברי לא התנו ציניכס
שיקנה וכמו שהקשו תוס' דאי התנאי כ"י שיכפול
הערבון צממון לא יקנה כ"י לא התנו אלא שיכ"י
הערבון מחול.

מש"מ ל"י דלא קני אלא לקבולי מי שפרע לא קני
לי כולי. ז"ע לר"י דמדאורייתא מעות
קונות ח"כ כזה קני זכולי ולמה לא יחי' מי שפרע
זכולי דהפקיע הקנין מעות ולר"ל דדברים עם

מעשה נמי הכא כזה מעשה זכולו. וז"ל משום דלא
סמכא דעת' יותר מהכמות שכנגד המעות.

דף מ"ט ע"א דרשב"ג סבר כנגד כולו הוא קונה.
קשה מה שייך דין משכון לקנין
דלרש"י דכטעם הוא מלא יגוש פשיטא שאינו קשור
לכאן ואף בטעם שבראשונים מצינים מכספרי את
אחיך תשמע ולא של אחיך צידוך חיינו דכמשכון
משום ל"י שכחוצ כזר צידו ודמשכון שצידו קנה
במשיכה.

רש"י ד"ה שלא ידבר בשעב שכוח אומר כדיבור
לא יכא בדעתו לשנות כ"י וכוח אחר לפי
שינוי הזמן חין כאן חסרון אמנה. ז"ע דכתחיל
דהאיסור הוא רק אם בשעת דיבורו לא חשב לקיים
וגמר דכיון שהתחיל מפני שחל שינוי חין כאן חסרון
אמנה, וכיינו אם יתחיל בלא שום שינוי יש איסור
אע"פ דלא חשב לשנות בשעת דיבורו. ואפשר דגדר
אחד הוא דבאמת מה איכפת לי מה שחשב בשעת
דיבורו אלא משום שבסוף לא יקיים כדיבור בלי
סיבה, אבל כשיש סיבה כרי צוה לא דיבר. והר"ף
כ"י מכירושלמי דאף במתנה דלא סמכא דעת' אפ"ה
אסור לאמר אם חינו חושב כן.

דתנן מעשה צרי' בן מתיה. בשט"מ כ"י דהא הכא
כזה גרע מנשחב השער ומאי מקשה, וכיינו
דס"ל דלא כרש"י דאף ר"י מודה בנשחב השער.
ו"ל דאינו דומה דהתם מעולם לא הצטיח צאופן
שישחב ואינו שקרן צוה, אבל הכא כרי בדבריו יש
שקר אלא שכוח לא ידע.

דברים רב אמר חין צהם משם מחוסרי אמנה.
לכאורה רב מודה לעיקר האיסור דחסרון
אמנה אלא דכא לא סמכא דעת' בדבור לחודא
דאלי"ה גם בנתן משתא אמאי איכא מי שפרע, וא"כ
כלל ר"י מודה דחין האיסור אלא כשסמכא דעת' ^{אחרי חסרון}
דהשני דברי מותר לחזור במתנה, וא"כ רב ור"י צמאי
פליגי. וגם ז"ע כשמקשה ארז מר"י צ"ח דכין לזק
הלא קרא מיירי רק בדסמכא דעת' דאלי"ה גם
אר"י יקשה וא"כ נימא דמיירי רק בנתן מעות דרק
בכ"ג סמכא דעת'. אך צוה י"ל דכיון דדרשינן
בן לזק דמשמע דהאיסור הוא רק בדיבור לחודא
בלי מעשה אחר. ולמסקנא דמפרש אצ"י שלא ידבר
אחד צפח כ"י ו"ל דגם לר"י קאי כ"י כי היכא דלא

נבעא לדחוק בדסמכא דעתא. אך לרש"י לא נחיה כלום.

ישראל שאמר לכן לוי. ל"ע אמאי מביא ראי' מרישא דכפי לדייק לוכח מסיפא דאמר במפורש נתנה לכן לוי אחר אין לו עליו אלא תרעומות הרי תרעומות יש לו והיינו שאסור לעשות כן וע"כ משום דכח מתנה מועטת, ואולי שייך תרעומות גם אם לא עבר חיבור ולי"ע.

לא הוה משני בדבורי. רש"י פי' דאחא דלא הי' חוזר מהמקח קאי, ועוד יש לפרש דקאי אפיקר סיפורו עם רבא ולא כמו שאמרו לעיל.

דף מ"ט ע"ב אמר רבא הכא במאי עסקין כגון שהייתה עלי' של לוקח מושכרת **ציד מוכר כו'** הכא ברשותא דלוקח נינהו אי נפלה דליקה צאונם איכו ערה ומייתי לה. ומוכח כאן דלא אמרינן דזה לא פלוג רבן בתקנתא. והנה צ"י סימן קל"ח כתב דהיכא דהתנו צניהם לקנות במעות מועיל וצדרכי משה הקשה דכיון דאיכא תק"ח אמרינן לא פלוג רבן בתקנתא אולם בהגהותיו בשו"ע פסק כהצ"י ובאמת מהכא מוכח דלא אמרינן לא פלוג. והש"ך שם סק"י פליג על הצ"י דזה וס"ל דלא מהני תנאי, והצ"ח כתב דהכא מהני תנאי ולא מטעם הצ"י אלא כיון דכל התקנה הייתה לעוצת הלוקח וצ"כ"ג אמרינן אי אמר אי אפשר בתקנת חכמים כגון זו שומעין לו ודעת הש"ך באמת ל"ע מדוע לא מהני תנאי דהא קיימ"ל דהאומר אי אפשר בתקנת חכמים כגון זו שומעין לו.

ונראה דדין דאי אפשר בתקנת חכמים כגון זו שומעין לו נאמר רק היכא דהייתה תקנה בחיוב פעולה מסויימת על הגזרה כגון החם שחייבו את האיש לזון את אשתו צ"כ"ג אם האשה אינה רואה אין כאן חיוב וכמו כן לא חייבוה לזכות מעשי ידי' לבעלה אם אינה רואה, אבל היכא דתיקנו חכמים דין מסויים כגון הכא שמעות אין קונות אפי"פ שסיבת הדבר הייתה לעוצת הלוקח דזה לא אמרינן שיכול לומר אי אפשר בתקנת חכמים דאין כאן תקנה על הגזרה שיכול לומר שאינו רואה זה אלא חכמים עקרו קנין כסף ואין צידי הלוקח לעקור תקנת חכמים שיכ"י משעת קונות.

ובקצוה"ח שם הביא ראי' לדעת הצ"י מצבורות י"ג צ' דאמרינן החם לר"ל דמשיכה

אינה קונה בעכו"ם הא דתניא הלוקח גרועאות מן העכו"ם ומלא צבן עבודת כוכבים אם משנתן מעות משך יוליך הנאה לים המלח וא"ל מעות קונות משיכה למכ לי הכא במאי עסקין שקיבל עליו לדון צדיני ישראל. הרי שתנאי מועיל לפעול הקנין. ואינה ראי' דכיון דמשיכה קונה מן ההפקר כיון שמסכים בעכו"ם שהישראל יקנה דמשיכה הרי זה כקונה מן ההפקר אבל במעות דאין קונות לא יועיל תנאי. וצ"ל צ"ח לריך לאמר כן דאף הצ"י לא אמר אלא במעות דמועיל תנאי לבעל תקנת חכמים אבל היכא דמתנה לקנות צקנין שאינו קנין כלל ודאי לא מהני שם יתנה לקנות באמירה לכו"ע לא קנה וא"כ איך יקנה דמשיכה ע"י תנאי.

דף נ' ע"ב תוד"ה ואילו וה"ל נימא לי' אי לא דאיתני. דצריכס ל"צ דעיקר קושיותם

היא מדוע תיקנו שגם המוכר יוכל לחזור כיון שהוא המאנה, אבל החם מיירי שיש כצר דין דזה שמוכר יכול לחזור ויכחא שמכר באופן שאינו יכול לחזור אם נשתנה השער לכמה שכבר יוכל לחזור עדיין אינו יכול לחזור כי מלדו בזמן המכירה לא הי' יכול לחזור.

בא"ד והריב"ם תי' דהתם כשאין הלוקח תוצע אונאתו, לריך הסבר ממ"ג אם נקרא עדיין שהלוקח נתאנה מדוע אם תוצע אונאתו יכול לבעל המקח ואם בעת מסתכלים שהמוכר נתאנה הרי אינו יכול לתצוה כלום.

בא"ד אב"ל הכא מיירי כשהלוקח תוצע אונאתו ולכך המאנה יכול לבעל המקח. ל"ע הרי צעטות יכול לתצוה האונאה ואין המאנה יכול לבעל המקח.

דף נ"א ע"א א"ל ל"ש אלא לוקח כו' אבל לוקח מצע"כ אין לו עליו אונאה ופרש"י דכח כחומר יודע אני שיש צו אונאה, ויש לדקדק דהכא אין סהדי דלא מחל דהא להכי נתן לו שית כדי שיתצוהו לדון. וז"ל דהי' תקנה שלא יוכל לחזור משום דצעלמא מחלי והוב' כמ"כ החוס' לגבי שיעורא דעד שיראה לחגור.

תוד"ה והתנן דע"כ מיירי צבדיוע מוכר מדחלי חגר צבדיוע. בלא זה יכלו לדקדק

דל"כ לימא כשם שאונאח ללוקח כך אונאח לחגר מדנקט כשם שאונאח להדיוט משמע דגם ההדיוט מוכר הוא ולא לוקח.

רש"י ד"ה זכנת אם לקחת חפץ המתקיים. ואע"ג דהא איכא אוכלין וכיו"צ דאינו מתקיים. וכן צמוכר שייך שאינו מפסיד כגון חגר דמעיקרא קנה אדעתא דלמכור ואינו מפסיד צמירתו אפי"ה נקרא לוקח מריוח ומוכר מפסיד, דאדם לוקח ממון בכדי שיוכל לקנות זה דברים אצל אין לוקחין אותו צביל עצמותו של הממון וגמלא דצביל הממון לא קיבל אלא דבר שעשוי להביא לו חפצים ונקרא הפסיד דשמה לא יקבל החפצים אצל הלוקח אפילו אוכלין שלא יתקיימו הרי קיבל דבר שגריך לו עצמו.

רבא אמר לעולם ר"י הנשיא. לרש"י לעיל דרבא ס"ל שחזק קונה ע"כ ה"ר רבא מוכרח לתרץ הכא כן דל"כ דבריו דלא כמאן, וזכר מיתרלא קושיית החוס' לעיל ארש"י דרבא מוקי מתני' אליבא דר"י ולא כר"י. דלשיטתו ה"ר מוכרח לאוקמא כר"י ולא משום דס"ל כותי.

על מנת שאין לך עלי שאר כסות ועונת כו' ר"י אומר בדבר שצממון תנאו קיים. בקשה צקלוי"ה סימן ס' סק"ג לדעת הרמב"ם דלא מהני מחילה בדבר שאינו קצוב הא"ך ה"כ מחילה הכא. ונראה דהתם גריך למחול כל פרוטא ופרוטא ודבר שאינו קצוב שאינו יודע כמה פרוטות הוא מחול לא ה"כ מחילה אצל הכא אינה מוחלת על כל כסות וכסות אלא מוחלת בשעבוד שיש לה עליו וזכר ליכא חסרון דדבר שאין בו קצבה.

ונראה עוד דהתם שמוחל חפצים שהם שלו גריך שיהי קצוב אצל הכא שמוחל קודם שיגיע אליו המחילה היא שלא יגיע אליו כלום, והאי קצבה הוא רק שאינה יודעת כמה היחב מקבלת חילולא המחילה וזה אינו מגרע כי הרי היא יודעת שצמחילתה לא תקבל כלום משא"כ התם גריך שידע כל פרוטא שמוציא מרשותו כמה הוליא ומחל.

אבל הכא מי ידע דמחיל. כתב צקלוי"ה סימן רכ"ז סק"ע דאע"פ דאין כאן מחילה אצל המקח בטל כיון דלא נתקיים התנאי דצמחנה ע"מ שכתוב צחורה דאמרינן דהמעשה קיים הוא כמש"כ בחוס' דלא חידשה בחורב דין תנאי ולפיכך המעשה קיים

משא"כ הכא, וכחצ צנחיות המשפט שם ס"ק י"ג דהטעם דלא ידעה דמחיל אינו כמש"כ צקלוי"ה דה"כ מחילה בטעות אלא הטעם דאינה מחכונת למחול וצמילא הדין משום התנאי וה"כ מתנה על מה שכתוב צחורה. ואין דבריו מוצגים כלל דיהי הטעם דלא ידעה דמחלה משום דאינה מחכונת למחול אצל תנאי כזה יכול להתנות ואין התנאי מתנה על מה שכתוב צחורה וכיון דלא קיימה תנאו הרי המעשה בטל.

ראיתי מוצא בשמו של הגאון ר' מאיר שמתח שהסתפק איכא דהתנו ללוקח ומוכר שמה יועיל תנאם דה"כ כעין סדרת ר"ת לקמן מ"ד ה' ד"ה כהא דלגזי משהק צקוציא לא אמרינן אסמכתא לא קני' דאגב דצעי למיקני גמר ומקני וכו"ה כהא. ונראה דלא דמי כלל דהתם גמר ומקני אף אם יפסיד כדי שצפעס אחרת יוכל להרויח אצל הכא אם יפסיד לא ירויח לעולם ומה נחוסף לו ע"י שסבור שמה ירויח יותר ממה שסבור שלא יכ"י אונאח, וברי צמחשצחו שלא יכ"י אונאח לא גמר למחול וכי כזה שחושב שמה גם ירויח שהמוכר לא יוכל לבקש אונאחו צביל זה גמר ומחיל אם יכ"י אונאח אין כזה סברה כלל.

אמנם צרמ"א סימן ר"ז ס"יג משמע כדברי הגאון ^{למ"ה 1234567} דהתם דהתם ר"ת צשידוכים יקנו הקנסות כיון שמקנה כדי שגם הוא יקנה. וצאמה יש לדחות דבריו כ"ל דאגב דצעי לקנות היינו צמקום אחר אצל צמקום זה אין נפקי"מ אם רוצה לקנות דודאי אינו רוצה להקנות. והבאנו דבריו לקמן ס"ז ה'.

רש"י ד"ה ר"י אצל עונה שהיא נער כגוף לא ניתן למחילה. אע"פ דגם כך ניתן למחילה שאם אינה רוצה אינו חייב, לא קשיא דאם היא רוצה לא שייך מחילה משא"כ צממון אף אם היא רוצה כיון שאומרת שמוחלת שוב אינו חייב.

ובעיקר הדין בדבר שצממון תנאו קיים נראה דמעיקרא לא חל חיוב דאי חל חיוב ואח"כ מחלה אמאי פליג ר"מ וברי לא עקר ד"ת וסברה ר"י היא דכיון דכשיחול ימחל שהרי מחלה להבא לפיכך אינו חל מעיקרא, אולם אח"כ ראיתי צקלוי"ה צשם הראשונים דלר"י חל התנאי הוא משום דמתנה שימחול אח"כ. ולי"ע.

תו"ד"ה לא יחשוב שכבר נתן לו שכרו פי המוכר הראשון. כונתו דלרצעה למאה דקאמר היינו שהמוכר החיל אללו רצעה דינרים כדי שישתכר צמכירה, והיינו דמה שאמרו שמכר לו צי דינרים כל העשרה היינו שזה המחריל לא שכוזל עוד מזה כדי שישתכר. ומ"ש מהרש"א דמה שמכר לי רק בעשרה החיל לו בזה שחס שוים יותר חינו מוצן דל"כ אמאי חסור לו למכור ביותר.

תו"ד"ה איסור וא"ת והאמר רבא כל דבר שצמדה בו. למש"כ צדיצור הסמוך דהכא מייירי שמכר לו עלית שוב כ"ד מעות צסלע ונתן לו סלע שחבר ד' ונתתה מוכר העלית ח"כ לק"מ.

תו"ד"ה שני פונדיונים וה"ק צי פונדיונים לדינר הוב אונאה חבל צי פונדיונות חסר פרוטה הוב מחילה יש לדקדק אולי צי פונדיונות חסר פרוטה הוב ציטול מקח לשמואל, דהיכא דהוא יותר משתות לגבי מעות ופחות משתות לגבי מקח הוב ציטול מקח ח"כ שחס יחי יותר דהיינו שתות מקח יחי מקח קיים כמש"כ החוס' ושאר ראשונים. ול"ל כיון דחני דזה הוב אונאה משמע דפחות מזה חית לה דינא דפחות מאונאה. ומהרש"א חק' לתירוצ' החוס' דמייירי שמכר עלית שוב כ"ד כ"י דהיינו שתות מקח ומשמע הו פחות מכאן הוב מחילה הלא צחסר צי מעות ופונדיון הוב אונאה לשמואל דהוא שתות מעות, ולק"מ דקאמר דכל פחות הוב מחילה זולת שיעור מסויים ורק חס כל פחות מזה חין לה דין דפחות מאונאה חז יקשה, דל"כ אמתני דלעיל נמי תקשי לי.

דף נ"ב ע"א תו"ד"ה עשיק וא"ת כתינח נתתה לוקח כ"י וכתנח כסות. ולו"ד כ"י מראה דכונת הגמי היא דכסות ופירות גם חס שילם יותר חבל החפץ יש לו ולפעמים מוכן הוא לשלם יותר צעד החפץ חבל צמעצע כיון דלא סגי חינו כלום צשצילו וגמי נקטב חדא גונא דרעון האדם לשלם יותר חבל גם צדצר אחר יש למלא סצרות לה. ועיקר הסצרה היא דמעצע כיון דלא סגי לא מחיל.

ס"ע כיון דלא סגי לא מחיל יש לדקדק דהא לאציי צפשונו גם צסלע חכא דינא דקנה ומחזיר אונאה ולר"ג קנה צע"כ ולכאורה כיון דעסס הקפידה

אבל הכא מי יומר דעקר. לכאורה משמע מזה דצשעת החנאי עדיין לא קצע מחיר דל"כ כרי ודאי עוקר עכשיו דין אונאה חלא שאינו ידוע ללוקח. ול"ע לעיל דקאמר הכא מי ידע דמחיל ופרש"י הוב סצור שאין צו אונאה מוכח דקצעו מחיר דהיינו אמחיר שקצעו הוב סצור שאין צו אונאה. וכן משמע ממש"כ החוס' צדי"כ הכא כיון דקל צעיניו להוליאח ידעה ומחלה. והלא הכא נמי סמכא דעתי דודאי הלה מחנה חותו כיון שקיבל רשות ממנו ואטו גרע מהחס דקלה צעיניו להוליאח. ולפ"ז ל"ל דהכונה היא דחין צחנאי לשון מפורש לעקור דבר מן התורה, ול"כ מאי נפק"מ צחחא אופן עוקר.

תו"ד"ה ע"מ משמע ע"מ שלא יחול איסור דלא חונו. חע"ג דגם בזה כונתו שהלה ימחול לו האונאה וע"כ לא יחול האיסור, דל"כ מה ענין החנאי עס כלוקח וברי חין כלוקח צעלים להפקיע איסורים, חפ"ה צכ"ג לא חל החנאי דהלשון חינו טוב.

תו"ד"ה בד"א דהלכתא כרצ צאיסורי. וחע"ג דכל ממון חכא איסור לאו דלא חגזול הכא חין האיסור על לקיחת ממון חצירו שהרי הלה נתן לו צדעתו חלא המעשה אונאה חסרה התורה וצנוסף לאיסור יש חיוצ ולפיכך גמרינן לקמן ס"א ח' גזילה מריצית ואונאה דצאונאה חכא חיוצ ממון חבל האיסור נמלא גם כשאין חיוצ ממון דהכא כרי התנה וידע ומחיל וצגזילה כה"ג יחי מותר וחפ"ה חסר שמואל הכא. והחוס' דפליגי חר"ה ס"ל דחף למ"ד דחינו חייב להחזיר הממון ח"ל דעבר חאיסורא, כהא דאמרינן לעיל ח' לאו דכתצי רחמנא צמוכר ח"ה חין לו אונאה מפני שמפסיד והיינו ע"כ צצעה"צ כמש"כ הריעצ"א דחגר עשוי למכור וחיו מפסיד. וחפ"ה חיסורא חכא.

בא"ד אבל לשמואל לא מחוקמא לא כר"מ ולא כר"י. חק' מהרש"א ומהרמ"ש דלשמואל נימא דחיתא כר"י ולרבותא נקט מפרש דחף דודאי קעקר וכ"ש צחינו מפרש דמי ימר דעקר דחפי ר"מ מודה צה. ונראה דמדנקט מפרש ע"כ סחס דקתני היינו חפילו התנה רק שלא פירש וחפ"ה חנאו צטל, ח"כ מוכרת דר"י ס"ל דחי לא פירש חנאו צטל ושמואל קאמר חף צלא פירש.

הוא דלא סגי הרי לא יועיל מה שיחזיר לו כסף האונאה והוי מקיש. ואפשר דהסלע הזה כשהוא נפתח יחד עם המעות שישלימו למנן הראוי הוא יוצא בשוק.

ולא לחרם ולא לחרג. ל"ע מאי קמ"ל מי עדיפא מחגר. ועוד דרש"י פירש דמיראה יקבלוה מידם ציפה, וא"כ אין כאן רמאות אלא גזילה וא"כ גם אם ניכר כמה הפחית אסור למכור לו שיצקס יותר ומיראה יקבלוה, אלא ע"כ אין מעשה הגזילה שלו חלוי במעצב של זה א"כ הכא אמאי אסור, ואפשר דה"ק דהאי הרג כשהוא מוכר הסלע אינו בא לגזול אלא לרמות ואפילו אם לפעמים יכירו מיראה יקחובו ואילו ש"כ אפשר לרמות מעיקרה לא ה"י נחית הגזלן לכך.

רש"י ד"ה מאי קאמר אפילו משכו נמי דהא אמר ^{ה"פ}צסלע עד שקל ותו לא. וזנמו"י כתב דרק בפחת שחית דלא גרע מפחת בתחילה עד שקל. ודעת רש"י נראה דכ"ה דבר שצמשקל דאפילו פחות מכדי אונאה חוזר ורק דצמעצב רגילה ליכא כך סברא כמש"כ החוס' לעיל ד"ה איסור דכיון דמכרו בתורת מעצב ולא בתורת משקל לפיכך יש זה אונאה, אבל הכא דבעלם היא מעצב אחרת אלא שלפי משקלה הרי היא מעצב שקל ונמנא דהוא הקפיד על המשקל ולפיכך אפילו פחות מכדי אונאה חוזר דאין המשקל נכון.

דף נ"ב ע"ב דאכתי לא פחתה כדי אונאתה. וקמ"ל דאיסורא נמי ליכא. והנה למש"כ המהרש"א לעיל דרש"י ס"ל כהרש"ש דאף בפחות מכדי אונאה איכא איסורא האך יפרש לה. אלא דהוא ס"ל דדעת הרא"ש דכיון דמחל תו אזיל לה האיסור, וברא"ש לא מצוהר כן, וצחידושים בנדפסים ע"ש הריטב"א כתב להדיא דאף בפחות מכדי אונאה דמחל אפ"ה איסורא איכא, וא"כ רש"י כאן ודאי פליג ע"ז.

רש"י ד"ה אם לחסיד כ"י משיקבלה ויזילא דבה על חצירו. ול"ע מה היא ההוספה של הולאת דבה שלא מוזכר בגמ'.
דף נ"ג ע"א ואסורים לזרים. ע"י רש"י ותוס'.

ונראה עוד דאסורים בסיכה קאמר.

ואם איתא לחזקי הו"ל דבר שיל"מ. ל"ע ובלאו חזקי נמי הו"ל דשיל"מ דחלל מעשר על כסף שיש בו עודף על המעשר. שו"ר צראשוניס שכתבו לחזקי חידש דח"פ מחללין.

וניתי מעשר דאית לי. קושי' זו אינה נוגעת לחזקי. שו"ר צרמצי"ן וריטב"א שעמדו בזה.

וניתי מעשר דאית לי ונלרפינהו. ואש"ג דא"א לנמלס, ה"ק כמה שיש כאן כדי להצטרף יחול אפרוטה והיתר יחול לאיסור.

דאורייתא ודרבנן לא מלרפינו. ל"ע מה ה"י ההו"א כא מדאורייתא אין כאן פדיון על פרוטה.

וניתי שתי פרוטות. משמע דלמדו עכשיו דעיקר הדין הוא שח"א לחלל שויות פחות מפרוטה אבל על מה שמחללין לא איכפת לן. וכן דעת הראש"ד אף למסקנא. דא"כ מה עדיפא כך דמחלל שתי פרוטות מהמחלל פרוטה אחת על פרוטה.

רש"י ד"ה לא חפסכ ואם באת לומר דחזקי נמי היכי משכ"ל כ"י צסלע שלם. ל"ע דהא בל"ה למדה בגמ' דחזקי לא מיירי בשתי פרוטות דא"כ איך אפשר לחלל על הפרוטה השני מעשר המעורב דשמא אין בו מעשר כלל דהרי רק לחומרא דא"א לנמלס עשה כן. ודוחק לומר דכיון דרבנן חייבוהו לעשר ע"ז מעטס א"א לנמלס א"כ הרי מדרבנן אית צ"י קדושת מעשר ושפיר מחלל עלי' כך דחויבו נמי רק מדרבנן דהתם כיון דמחוייב לחלל דבר מסויים נמנא דהמעות קדושות מדרבנן אבל הכא על כלז שאין כאן כלום אין צמעות שום קדושה אף מדאורייתא וי"ל דכיון דא"א לנמלס חזין כחילו ודאי יש כאן יותר, ומדאורייתא נמי הוא.

תוד"ה דילמא וא"ת כ"י נחערב לו עבל בחולין כ"י ולא גזרינן דילמא אחי לאחויי ודאי. ונראה דהתם ל"ש לגזור דכ"ה גזירה לגזירה דהמעורב מדאורייתא פטור, אבל הכא הודאי אינו חל ועיקר הגזירה הכא הוא משום הודאי.

וניתי איסור דילמא אחי לאחויי פרוטות. בשע"מ ה"ק בשם הר"ן א"כ האך מחללין בעלמא לאיסור נגזור שמא יחלל אפרושות ואפרושות לא יחלל דא"א לנמלס. ונראה דהכא לא אסרו לחלל לאיסור

אלא דגאון שלא יוכל לפדות החני פרוטה על האיסר
אבל לא גזרו שלא יחלל על האיסר.

תוד"ה דלמא אתי לאתוי פרוטות וא"ת כו' אלמא
מחללין מעשר על פרוטות וא"ת
ללמנא כו' וי"ל דמיתאי איסר צדדיהו. וברא"ש פליג
על החוס' וס"ל דהא דאמרינן א"ת ללמנא היינו
שצריך לערוח ללמנא אבל בעורח אפשר ללמנא.
ונראה דלא נכנס ברא"ש צוה צדין הכללי הנאמר
בגמ' דאי אפשר ללמנא, דאע"פ דבעלמא נאמר שחי
אפשר ללמנא שפיר יסבור ברא"ש דהכא אפשר
ללמנא והוא משום דכל עיקר דין חילול הנאמר הוא
שדבר השוכה ממון לגבי אנשי המדינה צריך לחלל
על מעות ושויות הפירות נמדד כפי שמחשצין אותה
בני מקומו ולפ"ז כל שצני מקומו מחשצין את הפירות
לפרוטה ולא פחות ולא יותר לא שייך לחשוב שמה
שזים יותר דאין כאן שויות אמיתיות אלא שויות
שהאנשים מחשצין אותה ואחרי שידע בשויות
שהאנשים מחשצין אותה תו ליכא למיחש לא"ת
ללמנא.

דף נ"ג ע"ב תוד"ה לא פלוג לקרותו שלל ירושלים
ולאכול. כונתם לאכול לאחר שיצנו
מחילות דקודם שנצנו בלא"ת א"ת לאכול דמחילות
לאכול דאורייתא.

בא"ד והשתא א"ש עפי צפישטות. דליתנה קמא
כדאמר ליתנייהו כו' מחילות כו' נשעת
גמ"ד וגם ליתנייהו נשעת אכילה אלא דלא הוה לשעת
חדא ואז דוחק לאומר דזה הכונה דליתנייהו דמשמע
דעתה נשעת שדנים לאוכלה ליתנייהו או נשעת
גמ"ד ליתנייהו. וא"ל למש"כ מהרש"א ולא למש"כ
מהרמ"ש.

בא"ד ושלל ירושלים ל"ה כיון דנפול מחילות.
וכא דלא אמרינן לא פלוג דהא כו' הי
צירושלים כשהי מחילות ואח"כ נפלו. הוא כמש"כ
לעיל דלא בעמידו דצריכה לעקור דין תורה אלא
אי כו' מחילות אבל משום לא פלוג לא רצו לעקור
דין תורה.

פרט למע"ש שאין צו שו"פ. לכאורה י"ל דממעט
רק היכא דמשיקרא לית צה פרוטה
אבל אי חית צה ופדה ובלך עד שנאחר ח"פ י"ל
דחייב לפדות אך סתמא משמע דממעט בכל וביינו

דאינו ממעט חייב פדיון צפחות משו"פ אלא דאינו
תופס פדיונו.

דף נ"ד ע"א תוד"ה או וא"ת כו' ומסתמא כ"ה
צמעשר. ל"ע מה כונתו להקשות
ממעשר ולהקשות מסבא דנפשא יקשו מהקדש ולהדיא
אמרינן צסמוך דגם צהקדש אי לא חילל בחומש אינו
מחולל לר"ת וי"ל דהתם פלוגתא דתנאי היא אי"ב
י"ל דכך דהקדש שוכ כו' אתי אליבא דאידך מ"ד
אבל עתה לא חסוק אדעתה דפלוגתא היא להכי
מקשה בחוס'. ואך דלפ"ז כו' דין דהקדש שוכ כו'
אתי אליבא דר"ת והוא דלא כהלכתא, ואכ"כ
אלא דאעפ"כ עדיפא להקשות כאן דלא ידענו דאיכא
מחלוקת ולכאורה אפ"ל דהתם אין בגזר עותן לו
עד שיתן גם בחומש אך אינו כן דהחילול רק מו"ת
הכסף מן הקדושה שבו אבל חייב ממון מוטל עליו
שכו"ת ממון הקדש ולא גרע ממזיק. וכן הוא לקמן
כ"ז אי תוד"ה לספק. וכיון שחייב בחומש אינו
מחלל עד שישלמו ושאמרו הקדש שוכ מנה כו'
ביינו שהגזר מחללו, משא"כ צמעשר דהוא עלמו
מחלל, ולא נשאר חייב כלום ע"כ מחולל בלא חומש.

דף נ"ד ע"ב תוד"ה לא פלוג לקרותו שלל ירושלים
ולאכול. כונתם לאכול לאחר שיצנו
מחילות דקודם שנצנו בלא"ת א"ת לאכול דמחילות
לאכול דאורייתא.

תוד"ה הקדש הא דאמר שמואל לקמן צונין צחול.
לוי"ד כו' נראה דדוקא מטעמין
דקדשי אינם נפדים אקרקע דתחלת קדושתן קאי
לכיות עומד להקדש לעולם ואח"כ צא לפדותו, אבל
כסף לכתחלה הוא עומד לכאורה לכל מה שהקדש
יראה וכיון שהקדש צריך עכשיו קרקע לצורך זה
הקדישו.

דף נ"ד ע"ב תוד"ה ולא מתנה זכו' ולא קתני
צסלע וחומש. הק' מהרש"א ומהרמ"ש
דמ"ל דאיירי בחומש. וכו"כ כו"מ להקשות מ"ל
דאיירי דאיכא בצעלים דצסל חצירו ליכא חומש, אלא
משום דסתמא קתני כ"כ כיון דסתמא קתני כל
מע"ש שהוא אם הוא חומש או קרן.

מק"ש חומשו לכסף ערכו. יש לעיין אי כריצו
הוא דוקא חומש ראשון דכסף ערכו היינו
הקדש ראשון, או אחר דנתרצה חומש אי"ב בשתא

הדינים אמרין דוקא אי קאי צפרועה מחטילה ועד סוף דצאצודה לא מיירי אלא בשעת מציאה, אבל ישיבת הדינים כל זמן ישיבה קתני.

אך אי זכו בקושי לק"מ כיון דזכור"א לא אסיק
 אדעת"י דתני לכו משום חידוש וא"כ גס
 אי ס"ל כרצ קטינא עדיין ה"י יכול למיתני לה, ולי"ש
 למימר דלא צעי למיתני לה דלא צעי למטועי דר"ק
 דבשחא לא ידעינ דהוב ממטעינ לה. וכו"א ישיבת
 כדונים דתחילת הדין קאמר, דרק משום יתורא
 ממטעינ גמ"ד, ובשחא ס"ל דלי"א יתורא.

וְלִי מִיָּע לֹא חָנִי אֲבִידָה בְּפָרוּעָה הִיא חָנִי גִזְלִי
וְהִיא דִלָּה חָנִי לֵב וְאִשְׁמוּעִינִי אֲעִיגִי דָּלִל אֲפֹסֶר
מִשּׁוֹם דִּסְ"ל דִּלָּה מִיָּרִי אֵלֶּה בָּמָה דְּבִעֵי פָרוּעָה וְלֹא
בָּמָה שֶׁאֵי"ל פָּרוּעָה דִּהְיִי בְּאֲבִידָה עֵיקָר בְּחִידוּשׁ יְהִי
מִה שֶׁאֵין לָרִיךְ פָּרוּעָה בָּזֶל.

דף נ"ה ע"ב ולר"מ משום דלא כר' יוחנן וכולד
ממזר. ל"ע מאי קמתמה הא בשחא
קאמר דשיטתו דר"מ היא דעשו חכמים חיזוק לדבריהם
בשל תורה. ולק"מ דמעט חיזוק דרבנן כ"י לריק
לכו"ל חבל כולד ממזר כרי הוא דין לאורייתא.

תוֹרַ"ה יִחְזוֹר וְיָ לפירושו דמכמה מקומות ב"מ
לאקשוי. ונראה לדעת רש"י דודאי
שייך שלא תיקנו זו רבן הרבה דיינים הנמצאים
במעשר דאורייתא ולא יקשה לבאן, אלא דהקושי' היא
כיון דנחנה זו עיקר הדין שלא לחלל בפירות א"כ
גם זה היו צריכים לתקן דשורש אחד להם.

בא"ד ותו מה שפירש דלפדות הפירות עדיף
 איפכא משמע. אולם לרש"י י"ל כמש"כ
 הר"ש שם מע"ש פ"ג מ"י דעיקר טעמיה דר"י דכ"ל
 דיעלה הפירות עלמן הוא משום דדריש כסף ראשון
 ולא כסף שני וא"כ רצון דדריש כסף ראשון וגם
 כסף שני לדידהו עדיף להעלות כסף משום ולת
 הכסף, וע"ש בספר משנה ראשונה.

לא קשי' לתוס' ארש"י אמאי הק' ר"ש אר"י דהכא
 הו"ל לאקשויי אמתני' דגיטין דס"ל לר"מ
 הולד ממזר, ד"ל דדוקא בגיטין החמיר אבל ר"י
 חידש הכא דר"מ לשיטתו אזיל בכל דיני דרבנן.

בא"ד אבל הא ליק לי. ז"ע הא עכשיו ס"ל
דקוש' דמקיל יותר מחכמים זכא גם

ויסף חמשית היינו חומש צ' וכסף ערכו היינו חומש
א'. שר"מ צרש"ש שדן בזה.

דף ג"ה ע"א חמש פרועות הן כו'. הקשה בע"ז
 ביו"ד סימן קל"ג סק"ו למש"כ שם
 המחבר צס"ג דשכר יו"ג פחות משו"פ אינו אוסר
 השכר כולו א"כ ליתני הכא כך דינא צהדי חמש
 פרועות. ונראה דהכא חשיב הנך דפחות מפרוטא לא
 חשיב ממון לגבי ההלכות השנויות כאן אבל הכא
 פחות משו"פ נמי הי' אוסר השכר כולו והא' דלא
 אסר הוא כמש"כ הגאון ר' יהונתן צמטא יהונתן
 דכיון דהוב פחות מפרוטא לא הי' מקפיד שלא
 לשלם לו כל השכר אי' לאו הי' עושה זאת וגמלא
 דאינו מתכנה מיי"ג, ולפ"ז אין זה דין מיוחד ביו"ג
 דפחות משו"פ אינו אוסר השכר אלא דצמלאות
 ילא שאלו כאן שכר יו"ג וכה"ג לא הו"ל לתנא למיתני.

רש"י ד"ה ובעטנה או יודה ככול ויכפור פרושה.
 בקי מהרמ"ש א"כ ליחני נמי הכפירה ש"פ.
 ולק"מ דחני צספא והגזל את חבירו ש"פ וגשבע
 וילכנו כו' הרי דיש חיוב שבעה אש"פ.

תני גזל. פרש"י ש"מ ממונא הוא וכייפין. ולפ"ז
ה"י דכו"מ למינקט אצידה. אצל לכאורה
י"ל דהרא"י מגזל ונשבע וע"כ שישצו הדיינים וחייבוהו
לישבע אפרועה, ואילולי שנשבע היו מחייבין אותו
לשלם, אלא דא"כ מאי קאמר בגמ' מי לא תני
אצדה וגזל, והא לא דמי דהכא צהדיא תני לשיצת
הדיינים, אך צאמת י"ל דמעיקרא ישצו לדין אחציעה
גדולה וכפר צפרועה וחייבוהו שצועה, אצל לישב
לדין רק אפרועה לא היינו יודעים דמטריחין צ"ד.
ודוחק דאס יש דין שצ"ד מחייבין אותו שצועה
אפרועה מדוע לא יהיו מחוייבין לישב לדין.

לְאִפְרוּקֵי מִדְּרַב קִטְיִנָּה. עִיכ יִדַּע הַשְׁתָּהּ הַמִּסְקָנָה
 דְּרַב קִטְיִנָּה בְּגִמְרָא דִּין קְאָמַר וְלֹא־פּוֹקֵי דְאִפְרִי
 גַּמְ"ד צִינָן פְּרוּטָה דְּאִי צַחֲלִילָה דִּין יִדְעִין דְּצִינָן
 פְּרוּטָה דְּהָא קִתְּנִי גְזִילָה וְאַצִּידִידָה רַק צְפֻרְטָה וְכִמּו
 שְׁבָקִי רַבָּה בְּסִמּוּךְ. וְלִפְ"ז לִ"ק קוֹשִׁיית הַחוּס' צִפְשׁוּ
 אֲלֵהּ דְּנִקְשָׁה כִּךְ אֲוִלִי תֵּנָה דְּמַתְּנִי ס"ל דְּרַב קִטְיִנָּה
 בְּגַמְ"ד וְלִכְתִּי לֹא תֵּנִי יִשְׁבֵּת הַדְּיִינִים דְּאִי תֵּנִי לֵה
 כּוֹה מִמַּעֲטִין בְּגַמְ"ד, אֲךָ לִפְ"ז תִּירוֹץ הַחוּס' לֹא אִ"ש.
 וְלֹא תִיקְשִׁי הַאֲךָ צֹאצִידִידָה דְּתֵנִי צִמְתְּנִי אֲמַרִּין
 דְּמַשְׁמַע אִפְרִי זֶל אֲחִ"כ. וְצִישִׁיבָה

רש"י ד"ה דבר הזכיר עליו צלל תונו וזיינו דצבל
אלו שנתמעטו אף איסורא ליכא. ומשכ"ק
הרש"ש מאין מפרכסין דלקמן סי' ז' אינו דומה
דחתם מיירי מדין איסור גונז בעין וכו' כעין
מק"ט כמש"כ רש"י שם ד"ה בעתיקי. והכא כרי
נותן לו מה שרואה וגם המחר כלל יודע חלל
שאינו יודע שהשער שצשוק אינו כן.

תוד"ה ודאי תימא כו' דשכירות ל"ק. ומראה
דחתם קאמר דבקנין לא הפקיע
בעלותו של בעלים הראשונים חבל בשוכר קנה זכותו
השתמשות וצקנין הזכ שוכר צלל תונו. וחירון בתוס'
ז"ע דלישנא דאב"י ממכר סתמא כתיב דמשמע
דממשעות למד כן ולא מיתורא. שו"מ צ"מ כן.

תוד"ה כל' וא"ת לימא כו' וי"ל דבענין זה פשיטא
דיש אונאה. וכא' דלא קשה לכו דנימא
דמכר חזעים ארזעים יותר משוים וחזעים זרזעים יש
לכס מחיר אחר מחזעים שצשוק וא"כ כרי זה תלוי
בקרקע דכא' פשיטא דבעלי לקרקע ולא איבעיא לי'
חלל דמחיר נקבע בחזעים שאינם ארזעים ששומדים
לזרע.

דף נ"ז ע"א רש"י ד"ה אור"י וכקרקע בעלמא דמו.
קשה אטו הכרישו לאו כקרקע דמו לגבי אונאה
ואעפ"כ בעומר מחירן משום דכוכ ארזים ויש לכס
דיני קרקע חבל צ"ח שיש לכס דיני קרקע יבטל מהם
שם ארזים חמוכ. וי"ל דקודם שהכרישו אינם שומדים
לאכילה דמונחים בקרקע כדי שישכרישו ואין עומר
מחירן, חבל לאחר שהכרישו שם חצואה עלב ונחשב
עומד לאכילה מפני שחז"ל יכ"י ראוי לאכילה, חבל
קודם שהכרישו אע"ג שעומד להכריש לא מיקרי
לאכילה קאי דאח"כ פנים חדשות בא לכאן.

תוד"ה וב"מ תימא כו' כי אמר שמואל שחללו.
משמע לכו דכא' דקאמר בגמ' דכו"ע
חית לכו דשמואל היינו צבל דצריז ולכן קשי' לכו
דכא' שמואל בעלמו ס"ל דוקא צדיעבד, חבל כ"י אפ"ל
דס"ל דשמואל היינו צדיקר הדן דכוכ מחולל חבל
צלכתחילה או צדיעבד אינם מודים לו.

ובר"ר ח' קמפלג'י. כא' דס"ל לר"ח דפחות מכדי
אונאה חזר היינו כשנתכין לחללו שוב
צשוכ ועפ"כ, חבל נתכין לחללו אפחות מחולל דאינו
מחולק אשמואל דקדש שוב מנה שחללו אש"פ

חכמים ס"ל דאין חומש צפדיון מע"ש של דמאי.
ולק"מ דמה שזכרית אוחנו לומר דחתי כר"מ הוא
משום דס"ל החמירו צדצריהם כשל תורה וברי ע"כ
לא ס"ל כ"י דכא' ס"ל דלא צדיק חומש צפדיון וע"ז
תירצו דרק ביכא שפעה עצירה החמירו כשל תורה,
חבל צדצקן לא מלאנו כלל דיסברו שחממירו כשל
תורה.

דף נ"ז ע"א רש"י ד"ה ובהקדשות גזר המוכר
עולתו שגפל צו מוס. הקשו
האחרונים ביכא דעפ"כ הגזר ונחלחב נימא דבעל
המקח כיון דהוא שלוחו של הקדש נימא לחיקוני
שדרתיך ולא לעותי. ונראה דחלוק דין גזר משליח
דעלמא דחתם איכא דעת למשלח וצשעת שליחותו
לא שלחו חלל שיעשה כפי דעתו, חבל צדיקש אין כאן
דעת הקדש הקונה ורואה שיקנה צאופן כזא' חלל
דכגזר הוא נעשה ככצעלים של הקדש דכל כדעת
הצריך להקנין זה רק צו דדעת ומעשה קנין צריך
שיעשה ע"י צריא ולא ע"י שמים, ומה שנקרא שליח
הקדש היינו שפ"י שליחות הקדש נעשה כצעלים לזכות
להקדש. חבל אין כאן דעת אחרת שצריך שיסכים
על כל מעשה צנפרד לתת לו דין שליח חלל הכסכמה
היא כללית לתת לו דין גזר ומאחר שכוזר גזר
דעתו קוצעת לקנות ולמכור ולא דעת הקדש, ולפיכך
לא שייך לאומר צו לתקוני שדרתיך ולא לעותי.

דף נ"ז ע"ב תוד"ה ילאו והשחא כלל מכר שפ"ח
דאורייתא ואפ"כ יכול למחול קשה
ואי כוכ מדצקן מי ניחא השחא מכר שפ"ח צברית
יכול למחול צשכ"מ אמאי יכ"י עדיף חלל דכ"ק
אי מדאורייתא היא א"כ להכ"י צשכ"מ אינו חזר
דמתנה עדיפא ממכר חבל אי לאו דאורייתא אינו
יכול להיות מתנה שכ"מ עדיף ממכר וא"כ מה זה
נוגע אי מכר בעלמא כוכ דאורייתא או דצקן
וי"ל דכ"ק אי עיקר קנין שכ"מ בעלמא כוכ
מדאורייתא ניחא שחממירו חכמים הכא יותר
מצברית, חבל אי בעלמו קנין שכ"מ הוא מדצקן לא
מסתבר שיאלימו כחו יותר מצברית שעושה קנין
דאורייתא.

בא"ד וא"כ אמאי יורש מוחל. ז"ע א"כ גם שכ"מ
עלמו באיך מוחל אחרי שירש זה.
וי"ל דמוריש הכוכ שחירש כל זכותו צא מן המוריש
לפיכך המוריש עדיין יכול למחול.